

Rekli so

Po petih letih sivine

Dr. Jože P. Damijan, ekonomist, na svojem blogu, kaj Slovenijo čaka po zdravljenju bank: "Prvi naslednji korak je finančno prestrukturiranje prezadolženih podjetij, ki jim bo treba odpisati dolgove, reprogramirati kredite in najti nove lastnike, ki jih bodo dokapitalizirali. Drugi korak je privatizacija bank. Tretji korak pa je zagon gospodarstva. Vlada bo morala pripraviti strategijo za zagon gospodarstva, ki bo morala vključevati predvsem nove (javne in javno-zasebne) naložbe v transportno in logistično infrastrukturo. V ta namen bomo v naslednjih petih letih morali vložiti vsaj 2,5 do 3 milijarde evrov. Sočasno s tem mora vlada izvesti nadaljnjo debirokratizacijo poslovanja in začeti delati na zniževanju davkov na delo. Socialna kapica je prvi nujni ukrep. Ostale reforme, predvsem na trgu dela, so potrebne, vendar niso na prvem mestu prioritete liste ... Pred nami so tri, štiri leta naporega in bolečega prestrukturiranja na poti k trajnejšemu okrevanju. Toda po petih letih sivine in depresije končno lahko bolj optimistično zremo v prihodnost." (va)

Januarja višja minimalna plača

Minimalno plačo po zadnjih podatkih prejema 49.300 zaposlenih

Minimalna plača bo s 1. januarjem višja za okoli 10 evrov, saj se bo uskladila z inflacijo. Ministrica za delo **Anja Kopač Mrak** je napovedala, da bo inflacija po predvidevanjih znašala od 1,3 do 1,5 odstotka. Zdaj je minimalna plača 783,66 evra bruto oziroma 600 evrov neto, če posameznik nima vzdrževanih družinskih članov, če jih ima, je minimalna neto plača nekoliko višja.

Dvig minimalne plače za rast cen življenjskih potrebščin bi torej pomenil, da bo v novem letu neto minimalna plača višja za nekaj manj kot deset evrov. Tej odločitvi ostro nasprotujejo v Gospodarski zbornici Slovenije (GZS), kjer menijo, da bi bilo treba rast minimalne plače ustaviti, dokler ne bo ustrezne gospodarske rasti. Napovedujejo velike težave zaradi januarskega dviga, med drugim tudi odpuščanja v že tako slabo stoječih dejavnostih. Minimalno plačo prejema največ zaposlenih v gradbeništvu, tekstilni industriji in trgovini, po zadnjih podatkih skupaj nekaj več kot 49.300 zaposlenih.

Predstavniki Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) opozarjajo, da je z njo vse teže preživeti, saj je le nekaj evrov nad pragom revščine, zato ostro nasprotujejo morebitni zamrznitvi kot tudi znižanju minimalne plače. Se pa strinjajo, da bo treba poiskati skupne rešitve tudi glede definicije in razmerja med minimalno in povprečno plačo, ki bo zagotavljalo konkurenčnost. (tm)

"Rudarji", ki so rovarili po bankah

Kako so se praznile slovenske banke, kdo je odobral sporne kredite in kdo je ob tem zgolj stal križemrok

VASJA JAGER

Sedanji krater v slovenskih državnih bankah je začel nastajati leta 2004. Resda je bil v prvih letih po osamosvojitvi bančni sektor tik pred kolapsom, v katerega ga je pahnila kronična kreditna nesposobnost podjetij po izgubi jugoslovanskega trga. Toda to luknjo je država uspešno zapolnila s prvo slabo banko v slovenski zgodovini, Agencijo za sanacijo bank in hranilnic. Ta je nase prevzemala neizterljive kredite, v zameno pa je banke dokapitalizirala z državnimi obveznicami. Projekt je uspel in bančni sistem se je zbudil iz kome, nov začetek pa so simbolizirala tudi nova imena - Ljubljanska banka in Kreditna banka Maribor sta v nazivih dobili pridevnik Nova. Rodili sta se NLB in NKBM. Očiščene banke so sprva dobro opravljale svojo vlogo in gospodarstvo je začelo znova rasti. Začelo se je obdobje debelih krav, ki je trajalo vse do leta 2008.

Bajuk začne napihovati balon

Temelji krize pa so bili postavljeni štiri leta prej, ko je vlada pod taktirko premierja **Janeza Janše** in finančnega ministra Andreja Bajuka prekinila preudarno monetarno politiko in zadržanost pri zadolževanju in pričela izdajati (poceni) obveznice. Kot v svoji knjigi *Kolaps elite* navaja dolgoletni analitik Banke Slovenije, ekonomist **Franček Drenovec**, se je v štirih letih Janševega mandata slovenski zunanji dolg povečal s 15 milijard, kolikor se ga je nabralo v vsej prejšnji zgodovini, na 36 milijard evrov. Poplava velikih vsot prelahko pridobljenega denar-

ja pa je zmešala glave bankirjem in menedžerjem. Država je tok izkupička od prodaje obveznic preusmerjala v banke, te pa so ga v brezglavi želji po plemenitju premoženja začele na veliko posojati naokoli. Pa ne gošpodinjstvom oziroma običajnim državljanom, temveč predvsem menedžerjem, ki so s temi krediti kupovali firme, ki so jih vodili.

V omenjenem obdobju so državne banke med drugim financirale prevzeme SCT, Vegrada, IUUV, Lesnine, Vektorja & Vektorja, Pivovarne Laško, Trima, Iskre, Preventa, Merkurja ... In Slovenija je dobila tajkune, večinoma navezane na leve politične mreže, katerih projekte so banke še naprej velikodušno kreditirale, pri čemer je večina denarja končala v razvojno neoperspektivnih panogah z majhno dodano vrednostjo, predvsem v gradbeništvu (ki je račun plačalo po letu 2008, ko je balon dokončno počil).

Dovolj je že pravo ime

Kako podivjani so bili bankirji pri svojem početju, najbolje kaže razvpita izjava nekdanjega šefa Merkurja **Bineta Kordeža**, da so uslužbenci bank kar sami hodili do menedžerjev in jim ponujali bajna posojila. Pri čemer so bila zavarovanja zanje največkrat komično neustrezna, včasih pa jih sploh ni bilo. "S svojim dobrim imenom," je odgovoril Kordež na vprašanje, s čim je v eni od državnih bank jamčil za svoje kredite. In ta denar bomo zdaj vračali davkoplačevalci, to je bančni krater, ki so ga razkrili stresni testi. Svoj del odgovornosti zanj zagotovo nosi tudi Banka Slovenije, ki je kot glavni regulator vztrajno gledala v stran, ko so državne banke omogočale špekulantske podvige menedžerskih piratov, ki so s krediti

zavezali mlinske kamne okoli vratov svojih podjetij. Nekdanji direktor Agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP) **Damjan Žugelj** je kasneje pred parlamentarno preiskovalno komisijo javno potrdil, da Banka Slovenije - vodila sta jo **Mitja Gaspari** in za njim **Marko Kranjec** - še zdaleč ni storila dovolj, da bi omejila nebrzdano kreditiranje tajkunov in tudi nekaterih razvpitih projektov, v prvi vrsti gradbenih, denimo projekta Stožice, avtocestnega križa in tako dalje.

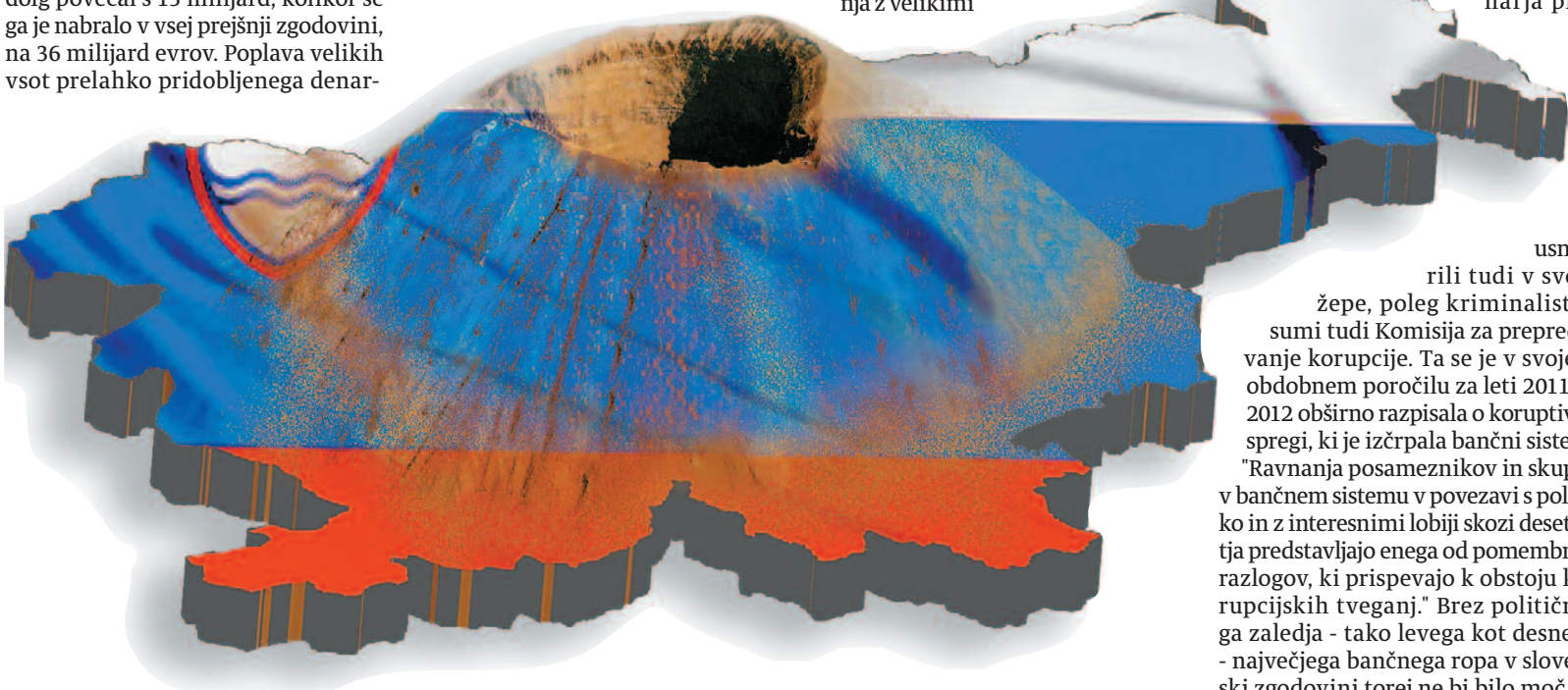
Kdo je vodil "samopostrežni bife" NLB

Imena odgovornih so znana, enako njihova vloga pri nastanku bančne luknje. Velika večina, okoli 80 odstotkov, slabih kreditov sega v obdobje **Marjana Kramarja**, za njim sta prišla **Draško Veselinovič** in **Božo Jašovič**, ko je tudi kriza že začela klestiti možnost nadaljevanja slabih poslov. Posebej v Kramerjevi upravi so bili vplivni tudi nekateri člani uprav - **Andrej Hazabent**, **Matej Narat** in **Alojz Jamnik**, katerih imena se pojavljajo v mnogih spornih poslih največje banke. Ogromno denarja je odteklo tudi prek tujih izpostav ljubljanske banke, zlasti iz LHB Frankfurt (najbolj razvpit je primer kreditiranja srbskega Agroživa); slednjo je dolgo vodil **Boris Zakrajšek**, njenemu nadzornemu svetu pa je predsedoval **France Arhar**, zdaj prvi nadzornik NLB. Za vplivne izvrševalce ukazov veljajo predvsem nekdanji direktor centra za poslovanje z velikimi podjetji **Tomaž Jezerc** in njegova naslednica **Metka Krek** (propadli projekt v Sarajevu, kreditiranje naložb skupine Makro 5) pa bivši direktor sektorja za gradbeništvu **Matjaž Zaviršek** (posli s SCT) ter direktorica področja poslovanja z velikimi

podjetji na Celjskem **Sandra Anterič** (kreditu Vegradu). In še šef podravskega centra NLB za velika podjetja **Albin Turk** in direktor mariborske poslovalnice **Borut Rataj** (posojila poslovnežu **Bracu Osmanoviću**). Nadzorni svet NLB so v obdobju 2004-2008 vodili **Anton Žunič**, **Ziga Lavrič** (ki ga je nadomeščalo še eno znano ime, **Andrija Starina Kosem**) in **Igor Marinšek**.

Čistilni servis po mariborsko Pomemben del najbolj spornih poslov mariborske NKBM pa je bil sklenjen pod upravo **Matjaža Kovačiča**, ki je vodenje banke prevzel v letu 2005. Med njegove najbolj zveste sodelavce spadajo nekdanja člana uprave **Manja Skernišak** in **Andrej Plos** (kratek čas tudi Kovačičev naslednik na čelu banke) pa bivša šefa nadzornikov **Ivan Vizjak** in **Dušan Jovanovič**, nekdanja direktorja KBM Leasinga **Boris Cekov** in **Igor Šujica**, direktor hrvaškega KBM Projekta **Tomislav Blagos** pa takratni direktor KBM Leasinga Hrvaška **Danilo Sitar** in izvršilni direktor uprave banke za vzhodno Slovenijo **Simon Hvalec**. Seznam zgrešenih poslov, v katerih so pustili pečat, je obsežen, na njem pa so med drugim financiranje slamatih podjetij na Hrvaškem, posojila skupini Keter za projekte bioplinarn in kreditiranje gradbenih poslov podjetja Mabra oziroma njegovih liechtensteinskih lastnikov.

V nasprotju z NLB pa uprava NKBM pod **Alešem Haucem** aktivno čisti svoje vrste in je proti omenjenim (in še zoper celo vrsto njihovih podrejenih) vložila kazenske ovadbe in odškodninske tožbe. Da vsaj nekateri izmed bankirjev pri podeljevanju slabih kreditov niso bili zavedeni, temveč so del denarja pre-

Stresni testi so v Sloveniji razkrili bančni krater, ki ga bomo plačali davkoplačevalci. (Fotomontaža)

Koliko medicinskih sester potrebujemo?

Vsaj 1500 medicinskih sester in tehnikov primanjkuje v bolnišnicah. To čutijo tudi pacienti, pravi sindikat

JANA JUVAN

"S koncem leta se izteka rok za sprejetje kadrovskih normativov, sindikati pa po odstopu zdravstvenega ministra na vladni strani nimajo več kompetentnega sogovornika," opozarjajo v Sindikatu delavcev v zdravstveni negi Slovenije. Njihova predsednica **Jelka Mlakar** pravi, da je neodzivnost zdravstvenega ministrstva ignoranca, ki je ne morejo več dopuščati. Zato so javno pozvali premierko **Alenko Bratušek** in bodočega vršilca dolžnosti zdravstvenega ministra **Karla Erjavca**, naj ukrepata. Ker Erjavec prav danes pre-

uzema posle od odhajajočega **Tomaža Gantarja**, so nam v ministrstvu odgovorili, da bo odgovore o normativih mogoče pričakovati po primopredaji. V Erjavca velikih upov sicer ne polagajo, saj "ni poznavalec zdravstvenega sistema in skoraj gotovo ne bo mogel poskrbeti za uresničitev stankovnega sporazuma do konca tega meseca".

Normativi in standardi so potrebe po kadrih (medicinske sestre, tehniki, babice) glede na potrebe pacientov, s katerimi bi zdravstvenim delavcem, preprosto povedano, omogočili, da bi se prešteli in ugotovili, kje jih je dovolj, morda preveč in kje jih kritično primanjkuje, pojasnjuje Mlakarjeva. "To ni neko izmišljanje na palec, ampak je izračunano po mednarodno primerljivih orodjih," poudarja in dodaja, da ne pričakujejo uveljavitve normativov čez noč, temveč predvidevajo postopno uveljavitev v desetih letih. Nove normative pripravljajo že dobro desetletje.

V UKC Ljubljana so jih začeli leta 2002, nato pa jih je strokovni kolegij, ki je najvišji strokovni organ zdravstvene nege, potrjeval od leta 2005 do letos.

Za bolnišnice naj bi potrebovali 21,7 odstotka ali 1500 več medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov. V zdravstvenih domovih je zadeva nekoliko bolj zapletena, saj so z uvažanjem referenčnih ambulant po eni strani nekoliko razbremenili obstoječe time, po drugi strani pa bo z odpiranjem novih referenčnih ambulant seveda naraščala potreba po sestrah. Tudi v patronaži opažajo, da so zaradi staranja prebivalstva potrebe ljudi po neposredni podpori življenjskih aktivnosti vedno večje. Kadra primanjkuje tudi pri reševalcih. Te zadeve sicer ureja pravilnik o nudenju nujne medicinske pomoči, ki pa je v praksi neskladen - ni toliko diplomiranih zdravstvenikov, kot bi jih potrebovali. Najbolj kritično pomanjkanje pa je v

usmerili tudi v svoje žepe, poleg kriminalistov sumi tudi Komisija za preprečevanje korupcije. Ta se je v svojem obdobjem poročila za leti 2011 in 2012 obširno razpisala o koruptivni spregi, ki je izčrpala bančni sistem: "Ravnanja posameznikov in skupin v bančnem sistemu v povezavi s politiko in z interesnimi lobiji skozi desetletja predstavljajo enega od pomembnih razlogov, ki prispevajo k obstoju korupcijskih tveganj." Brez političnega zaledja - tako levega kot desnega - največjega bančnega ropa v slovenski zgodovini torej ne bi bilo moč izpeljati.